

Het Buitenkamp op de gang Rody van Calck (1969)

Ik zit in het verzorgingshuis op het bed van mijn vader Buddy, en kijk om me heen. Op het kille zeil in zijn kamer staat de blauwe leren stoel, het enige meubel dat herinnert aan het leven hiervoor. In die stoel zat hij avond aan avond Lp's en Cd's van zijn favoriete artiesten te luisteren. En op de avonden dat Buddy niet naar muziek luisterde, speelde hij zelf gitaar. Hij tokkelde dan fragmenten van Harry Saksioni, of oefende zijn slaggitaar-ritmes voor de bandjes waarin hij speelde. Nu zit Buddy in diezelfde stoel en kijkt leeg voor zich uit.

De kamer voelt kil en onpersoonlijk. De wissellijsten aan de wanden bieden me wat houvast. In een van de lijsten zitten twee foto's, een trouwfoto van mijn ouders en een foto van hen lachend aan een tafel in een restaurant. Het is een poging om zijn herinnering aan mijn moeder levend te houden. Tevergeefs. In een andere lijst een foto van de laatste band waar hij jarenlang in speelde. Haagse indorock. Er hangen ook een kunstwerk van mijn moeder en een wajangpop aan de wand. Herinneringen aan wat allemaal niet meer is, realiseer ik me.

Oom Boy, die op bezoek was, kijkt me aan: 'Waar gaan we het vandaag over hebben?' Sinds een paar maanden voeren we gesprekken. We doen ons best om Nederlands-Indië en ook de tijd erna in Nederland levend te houden. Door erover te praten, blijft het bestaan. Hier krijgen de verhalen die nooit verteld mochten worden een plek.

In mijn gezin werd niet gesproken over het verleden. En tijdens familiebijeenkomsten, de kumpulans, ging het over zieke tantes en hun wel en wee en werd er vooral graag gepraat over lekker eten. 'Nou,' zeg ik, 'ik wil het hebben over de internering tijdens de Tweede Wereldoorlog, de tijd die mijn familie in het jappenkamp heeft doorgebracht. Weet u daar meer van? Hoe zij in het kamp leefden?' Oom Boy kijkt me verbaasd aan: 'Jouw familie heeft in Surabaya helemaal niet in een jappenkamp gezeten, het waren Buitenkampers.' 'Buitenkampers...?' Ik laat het woord voorzichtig uit mijn mond rollen. 'Mij is altijd verteld dat mijn vaders gezin in een jappenkamp heeft gezeten. Ik heb duizend vragen gehad die ik nooit kwijt kon, maar dat dit deel van het familieverhaal niet zou kunnen kloppen...'

Oom Boy sluit zijn ogen en begint te vertellen. 'Jouw oma Noes, mijn schoonmoeder, heeft mij veel verhalen verteld. De verhalen die ik jou vertel, omdat ze moeten voortleven. Het was een lastige tijd, waarin de oudste kinderen de straat op moesten om eten te zoeken voor het gezin met vier kinderen en er constante dreiging was om aangevallen te worden. Wat het lastig maakte, was dat de buurvrouw een relatie aanging met een Japanse officier. De angst om gesnapt te worden met eten en spullen die hij zou kunnen afpakken, maakte de bewegingsvrijheid van het gezin nog kleiner. Want de officier had elke dag bewaking van Japanse militairen bij het huis staan.'

'En toen kwam er een nakomertje, nummer vijf: jouw vader Buddy. Buddy werd ziek geboren. Dagenlang lag hij krijsend in zijn bedje. Na een aantal dagen trok jouw oma Noes de stoute schoenen aan en liep met Buddy op de arm naar het huis van de burens. Het hele gezin hield de adem in, maar Noes mocht naar binnen. Vijf minuten later kwam ze weer naar buiten, met de Japanse officier. De officier schreeuwde naar de militairen die op wacht stonden, waarop zij wegrepen. Binnen dertig minuten kwamen ze terug met een Japanner die overduidelijk arts was: witte jas, stethoscoop rond zijn nek en een grote tas. Wat de arts hem heeft gegeven weet ik niet, maar binnen een paar dagen was hij stil en dronk hij gulzig van de moedermelk. Zo werd wat eerst een angst was, een Japanse officier als buurman, een absolute zegen.'

Buddy heeft blijkbaar de hele tijd meegeluisterd, want hij kijkt op en zegt: 'Nu weet ik eindelijk waarom ik de enige in ons gezin was die er geen probleem mee had om in Japanse auto's te rijden. Iedereen verklaarde mij voor gek, maar ik heb altijd gevoeld dat er ook goede Japanners zijn...'

Buddy staat op uit zijn blauwe stoel. Hij kijkt naar een stapel tijdschriften. 'Deze zijn toch niet van mij?' mompelt hij. Hij pakt de tijdschriften onder zijn arm en sloft de gang op. Iets later hoor ik vanaf de gang gefluit. Het zijn flarden van het nummer 'Breekbaar' van Harry Sacksioni. Oom Boy kijkt me aan. We glimlachen naar elkaar.

Wilt u weten hoe 'Breekbaar' van Harry Sacksioni klinkt? Kijk dan naar deze opname op Youtube:
<https://youtu.be/bSFqlluBMVA>

Of via deze QR-code:

